

Cécile Barbeito
Marina Caireta

La pau s'aprèn

Com cultivar les relacions i les condicions per una escola pacífica

Cécile Barbeito Investigadora i formadora de l'Escola de Cultura de Pau de la UAB. Apassionada de l'educació crítica i per a la justícia global, és politòloga, postgraduada en Cultura de Pau, i Màster en Formació, Didàctica i Avaluació educativa. Autora de *122 acciones fáciles (y difíciles) para la paz*, i coautora de *Discrepància benvinguda* i de *Competències per a transformar el món*, entre altres publicacions.

Marina Caireta Investigadora i formadora de l'Escola de Cultura de Pau de la UAB. Professora del postgrau de Cultura de Pau de la UAB. Màster d'Educació Ambiental, postgrau en Cultura de pau i postgrau en Llenguatges expressius i en treball corporal integratiu. Formada en gestalt. Coautora, entre d'altres, dels llibres *Jocs de pau*, *Cultura de paz en el deporte* i *Discrepància benvinguda*. Premi Evens d'Educació per la Pau 2011.

La pau s'aprèn

Com cultivar les relacions i les condicions
per una escola pacífica

Cécile Barbeito i Marina Caireta

La pau s'aprèn

Com cultivar les
relacions i les condicions
per una escola pacífica

Col·lecció Octaedro Educació

Títol: *La pau s'aprèn. Com cultivar les relacions i les condicions per una escola pacífica*

Assessor editorial: Jaume Carbonell Sebarroja

Contingut elaborat amb la recerca duta a terme en el marc del projecte «Barcelona Conviu. Pràctiques de cultura de pau», finançat per l'Ajuntament de Barcelona.

Ajuntament de
Barcelona

Primera edició: juny del 2025

© del text: Cécile Barbeito i Marina Caireta

èçp̃ escola de
cultura de pau

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

© D'aquesta edició:
Octaedro Editorial
Bailèn, 5 – 08010 Barcelona
Tel.: 93 246 40 02
octaedro@octaedro.com
www.octaedro.com

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes a la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, cedro.org) si necessiteu cap fragment d'aquesta obra.

ISBN: 978-84-1079-083-4

Dipòsit legal: B 10641-2025

Disseny de la coberta: Tomàs Capdevila

Corrector: Xavier Torras Isla

Realització i producció: Octaedro Editorial

Impressió: Ulzama

Imprès a la UE - *Printed in UE*

Índex

1. Introducció	11
1.1. Diagnòstic de la violència i el conflicte als centres	13
1.2. Dèficits en la formació del professorat	19
1.3. Objectiu i explicació dels capítols	21
2. La mirada de l'educació per la pau i en el conflicte	23
2.1. La mirada docent envers l'alumnat	25
2.2. Què implica, en la pràctica, aplicar una mirada de convivència i de pau positiva?	27
3. Cap a on volem anar?	35
3.1. Sabers essencials per a les persones i les relacions	36
3.2. Sabers essencials per a la societat i el planeta	37
3.3. Com enfocar els sabers segons l'educació per la pau i altres mirades de la justícia global, i com influeixen en la pràctica	41
3.4. Enllaç amb el currículum	43
4. Espais i temps: on i quan promoure l'educació per la pau	49
4.1. L'organització d'un centre no violent i democràtic	50
4.2. El pati	55
4.3. El menjador i l'espai de migdia	58
4.4. L'acció tutorial i l'orientació	59
4.5. La classe	65

4.6. Les famílies	68
4.7. L'entorn	71
5. Enfocaments i metodologies: com explicar la pau des de la pau?	75
5.1. L'enfocament socioafectiu, una metodologia didàctica per a la pau	76
5.1.1. L'estructura de l'enfocament socioafectiu	79
5.1.2. Un enfocament alineat amb les necessitats d'aprenentatge de tot l'alumnat	83
5.1.3. Un repte per al professorat	86
5.2. L'educació per la pau és rica en metodologies	88
5.2.1. Metodologies de contenció de la violència	89
5.2.2. Metodologies d'abordatge del conflicte	90
5.2.3. Metodologies de promoció de la pau a l'escola	93
5.2.4. Metodologies de reflexió crítica	97
5.2.5. Metodologies de participació i transformació social	100
6. Com valorar si estem avançant cap a on volem? (Avaluació)	105
6.1. Avaluació del rol docent i de la relació educativa	107
6.2. Avaluació dels aprenentatges d'educació per la pau	108
6.2.1. Què volem que aprengui l'alumnat?	108
6.2.2. Com fer-ho? Estratègies i instruments d'avaluació dels aprenentatges de pau	109
6.3. Avaluació de la transferència de l'aprenentatge de pau	110
6.3.1. On i com volem transferir els aprenentatges?	111
6.3.2. Com fer-ho? Estratègies i instruments d'avaluació	113
6.4. Avaluació de la transformació de l'entorn de pau	113
6.4.1. Què volem transformar?	114
6.4.2. Com fer-ho? Estratègies i instruments d'avaluació	115
7. Continuem cultivant	117
Referències	123

El nostre agraïment més sentit a tots i totes les educadores per la pau del món per creure i desenvolupar aquesta disciplina.

I molt especialment a aquelles persones de les quals hem après i que ens heu inspirat amb la vostra pràctica, qüestionament de les violències i passió per la docència, com ara Míriam Acebillo, Camilo Altamirano, Olga Ara, Alicia Barbero, Andrés Barrientos, Neus Bartrolí, Pau Batet, Amada Benavides, Alicia Cabezudo, Paco Cascón, Nerea Huertas, Yolanda Juarros, John Paul Lederach, Felip Lorenzo, Mireia Mas, Lola Montejo, Sandra Saura, Carles Vidal i a totes les que us heu organitzat col·lectivament, com el Grup d'Educació per la Pau, Amix Crítix i EduglobalSTEM, i la família de l'Escola de Cultura de Pau. A totes vosaltres, moltes gràcies per encomanar-nos.

Gràcies, també, a Jaume Carbonell per animar-nos a escriure aquest llibre.

Introducció

La nostra principal preocupació ha de ser educar la humanitat, els éssers humans de totes les nacions, per tal de guiar-la cap a la recerca de metes comunes.

MARIA MONTESSORI

A finals dels anys trenta del segle passat, a un pas de l'abisme de la Segona Guerra Mundial, la pedagoga Maria Montessori va recórrer diferents països alertant del perill de les guerres. Davant dels canons i dels poderosos bombardeigs aeris, valorava, l'educació s'havia quedat al nivell de l'arc i la fletxa. Calia, segons ella, perfeccionar les eines de l'educació, no només per rebutjar la lògica de la guerra i de l'armament, sinó també per fer «un esforç positiu per generar la pau al món» (Montessori, 1937).

Gairebé un segle més tard, malgrat un munt d'innovacions pedagògiques i de descobriments sobre com aprenem, comprenem i ens comportem, es continuen succeint les guerres. L'emergència climàtica i l'escassetat de recursos, cada vegada més òbvies i properes, no auguren un futur lliure de conflictes.

En aquest context, l'educació per la pau és un saber imprescindible. L'aprenentatge de competències cabdals per a la pau han de permetre somniar, planificar i fer possibles mons més conscients de les vulnerabilitats, les interdependències, les complexitats i, sobretot, fer-nos capaços de minimitzar les lògiques militaristes, les injustícies econòmiques i socials, les vulneracions de drets i les agressions al planeta.

La bona notícia és que, en l'últim segle, s'han concebut i posat en pràctica una multiplicitat de teories, metodologies i pràctiques, tan diverses com transformadores, perquè l'educació per la pau deixi, a poc a poc, de semblar una ingenuïtat o una abstracció per esdevenir un veritable laboratori de pràctiques.

Com ressaltava Maria Montessori, educar per a la pau implica desconstruir la lògica de la violència entre les persones i el sistema mundial, i també construir alternatives de pau. Per tal d'abordar la via de la desconstrucció de la violència, en aquest apartat farem un diagnòstic de les principals violències que tenen lloc en els centres escolars i al seu voltant. Donada la dificultat habitual de concretar la realització de la pau, fixar-se en l'antònim, analitzant la violència dels centres escolars, permet identificar aquelles situacions i realitats que volem modificar i pensar com superar-ho amb horitzons més amplis. Fent l'analogia en el camp mèdic, del qual provenia Montessori, no es tracta només de no tenir malalties, sinó de cultivar una bona salut, fer esport, menjar sa... Per arribar a somniar quina és la pau volguda, comencem, d'entrada, per diagnosticar quines són les principals violències que afecten el sistema educatiu.

1.1. Diagnòstic de la violència i el conflicte als centres

Als centres escolars, com en la societat en general, es donen molts tipus de violències. La violència té múltiples definicions i adopta formes i impactes diferenciats. Una definició operativa i aterrada és l'«actitud o comportament que constitueix una violació o la privació a l'ésser humà d'alguna cosa que li és essencial com a persona (integritat física, psíquica o moral, drets, llibertats...)» (Seminario de Educación para la Paz-APDH, 2000), la situació que es dona quan no tenim les necessitats cobertes.

De violències en el món escolar n'hi ha de tots colors. Sovint ens venen al cap formes ben concretes de violència, com ara l'agressió física o verbal (o *violència directa*, segons la terminologia de Johan Galtung, 1969), però també n'hi ha d'altres, més abstractes, com són la segregació, la pobresa (o *violència estructural*) o la lligada a l'hàbit de normalitzar formes de violència (*violència cultural*). No sempre és fàcil delimitar quines conductes o situacions constitueixen violències i quines no, perquè el llindar comporta elements subjectius que poden variar al llarg dels anys, però per la nostra part considerem violència tot allò que representa un greuge a la cobertura de necessitats bàsiques (com són l'aliment, l'afecte, la seguretat, el reconeixement, la pertinença, la justícia, entre altres) o una vulneració dels drets bàsics (com ara la integritat de les persones, la igualtat o l'educació).

Vegem amb més detall les formes de violència o conflicte que s'identifiquen més habitualment als centres. Aprendre a distingir les especificitats de cada situació obre la porta a plantejar una resposta adient al cas que s'ha d'abordar:

- *L'assetjament escolar (bullying)* és, probablement, la forma de violència més reconeguda i estudiada als centres. Implica un

abús de poder reiterat en forma de maltractament verbal, físic o psicològic entre dues persones o grups de persones. Perquè es consideri assetjament, ha d'haver-hi, com a mínim, dos episodis d'abús de poder, però pot arribar a durar anys.

S'estima que, al món, un terç de l'alumnat ha patit assetjament escolar en algun moment de la seva escolarització. Cal tenir en compte, però, que la duració i els graus de vexació poden ser força variables. Com a mitjana, l'assetjament físic afecta una mica més els nois que les noies (Unesco, 2021, p. 38; Fundació ANAR, 2022, p. 15), i més els infants de famílies econòmicament desfavorides, d'origen immigrant o amb expressions afectivosexuals no normatives (LGTBIQ+) (Unesco, 2021, p. 53).

- *L'assetjament sexual* és un comportament de naturalesa sexual que té l'objectiu o produeix l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona, especialment creant un entorn intimidatori, degradant o ofensiu. Aquests comportaments poden ser verbals (preguntar o explicar qüestions sobre la vida sexual, fer comentaris o bromes sexuals obscenes, etc.), no verbals (mirades lascives, gestos obscens, missatges escrits o audiovisuals de contingut sexual ofensiu) o físics (apropament físic ofensiu, arraconar, etc.). Perquè es consideri assetjament sexual, no cal que aquests comportaments s'hagin produït de manera reiterada.
- En *l'abús sexual*, sovint més greu que l'assetjament sexual, s'executen accions sexuals amb contacte físic (tocaments, penetració bucal, genital o anal, o introducció d'objectes) o sense (exhibicionisme, fotografies de contingut sexual, visualització forçada de pornografia...) amb abús de poder per part d'una de les parts (d'alumnes entre si, sent parella o no, entre docent i alumne, etc.).

S'estima que 1 de cada 5 nenes i joves i 1 de cada 7 nens i joves del món han patit situacions d'assetjament o d'abús sexual (Unicef, 2023), un problema que afecta encara més infants i joves amb discapacitat intel·lectual.

- El *ciberassetjament* és una forma d'assetjament escolar que es canalitza a través de telèfons mòbils o altres canals digitals. La seva gravetat rau en el fet que es persegueix els infants fins i tot fora de l'entorn escolar, de manera que els priva d'espai segur on refugiar-se. Sovint té un component col·lectiu, a través de grups de WhatsApp o d'altres xarxes socials.
- El *conflicte* s'ha definit com una «contraposició d'interessos, necessitats o valors en pugna» (Cascón, 2001, p. 8) entre dues o més parts. Mentre que els diferents tipus d'assetjament escolar impliquen un abús de poder per part d'una de les parts, els conflictes no tenen per què tenir aquest component. Es poden donar entre alumnes, entre alumne i professor, entre docents, entre docents i famílies, etc.
- Les *disrupcions* constitueixen interrupcions, habitualment repetides, del transcurs de l'acció docent. Sovint interpretades com una «manca de disciplina» de certs o certes alumnes a l'aula, les disrupcions solen estar vinculades a la falta d'interès pels continguts o metodologies abordats a l'aula, però també poden amagar conflictes de fons o són símptomes de necessitats no cobertes dels alumnes (atenció, límits, reconeixement). També poden desembocar en conflictes interpersonals, si el o la docent o part del grup classe es cansen de les interrupcions de les classes.

Quines d'aquestes situacions comporten violència i quines no? L'assetjament, el ciberassetjament, l'abús i l'assetjament sexual

comporten un cert grau de violència, més o menys gran en funció dels casos. Els conflictes i les disrupcions no necessàriament són violents. L'objectiu, als centres escolars, hauria de ser erradicar qualsevol classe de violència. Patir violència no és desitjable per a ningú, molt menys encara per als infants. En canvi, l'objectiu no ha de ser necessàriament reduir el nombre de conflictes a l'aula. L'Escola de Cultura de Pau de la UAB (ECP), com altres institucions i practicants, considerem que el conflicte és natural i positiu, i insistim molt a distingir la violència del conflicte. Apostem per buscar mecanismes per contenir o tallar la violència, però no per evitar els conflictes, sinó perquè aquests s'abordin de forma constructiva, que derivin en menys enfrontaments. Això és el que planteja l'educació per la pau, des del nivell més personal fins al més global: la reducció de les diferents formes de violència, la transformació no violenta dels conflictes, i l'afavoriment de relacions i condicions de pau.

Aquesta afirmació pot ser controvertida per a alguns docents i alumnes, els quals, pensant en el funcionament de l'aula, esperen reduir el nombre de disrupcions, conflictes, assetjaments, etc. Però, precisament per aquest motiu, s'inicia el llibre amb aquesta distinció: des del nostre punt de vista, és lícit eliminar tots els casos d'assetjament, agressió sexual, ciberassetjament, etc., que impliquen violència, a fi de protegir els infants. És lícit voler reduir les disrupcions per tal de maximitzar el temps educatiu. Tanmateix, en el cas dels conflictes, l'estratègia hauria de consistir a gestionar-los de forma que no arribin a ser violents i que esdevinguin un moment d'aprenentatge, per més que d'entrada dificultin la classe.

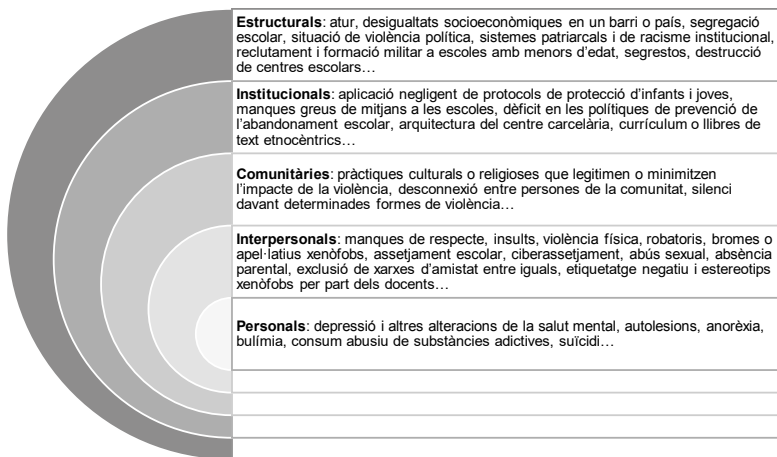
Cadascun d'aquests casos de violència i conflicte tenen progressions diferents i és difícil afirmar categòricament, amb una mirada longitudinal, que hi ha més violència o conflictes que

abans. Tot i que en determinats casos hi pot haver la percepció que són problemàtiques cada vegada més esteses, cal saber distingir els fets reals de la percepció d'inseguretat. Algunes dades de victimització poden apuntar al fet que la violència als centres escolars creix, però també cal tenir en compte que actualment existeix una consciència creixent i uns estàndards més protectors sobre el que és violència. Els abusos sexuals a infants en centres escolars per part de professorat, per exemple, abans eren invisibles. Que ara se'n denunciïn alguns casos no per força vol dir que n'hi hagi més, sinó que ara les víctimes i familiars són més capaces d'evidenciar els fets. Igualment, altres «microviolències» (substraccions repetides d'esmorzars, apel·latius basats en trets físics, etc.) que abans eren normalitzades, ara podrien considerar-se assetjament.

En la mateixa línia, i malgrat la llarga tipologia de conflictes i violències possibles, enquestes sobre conflicte i violència als centres educatius de diferents països mostren com l'alumnat sol considerar aquests centres com a espais segurs (si més no, més segurs que altres entorns en els quals viuen). I, sens dubte, el grau de violències que es donen als centres escolars és ben inferior a les violències que es donen a la societat (Charlot i Emin, 1997, p. 27).

Les violències a la societat també han de ser motiu d'anàlisi, ja que els centres no són impermeables, i qualsevol problema social afecta inevitablement el que succeeix dins les escoles i els instituts. Per bé que incidir en aquestes violències sobrepassa les capacitats dels docents, és important tenir-les en compte, no només per comprendre més bé el context de cada alumne, sinó també per veure de quina manera es poden mitigar dins el centre o, fins i tot, com entomar-les amb l'alumnat com a situació d'aprenentatge i forma d'exercir la seva ciutadania.

Figura 1. Exemples de formes de violència en l'educació.

Font: elaboració pròpia a partir de Maternovska (2016, p. 2), Charlot i Emin (1997, p. 5-6) i reflexions pròpies.

Tots aquests són factors que s'han de considerar i analitzar a l'hora d'intervenir en un conflicte. En efecte, tot i que una intervenció d'educació per la pau acostuma a resoldre fets que afecten les relacions entre les persones, solen estar dins un marc que també val la pena explorar i mirar de transformar.

Les realitats i els conflictes són ben diferents si el centre està en un barri o municipi benestant o si està en un barri o municipi desafavorit, raó per la qual demanen intervencions diferenciades. El descans i l'alimentació insuficients per part de l'alumnat, per exemple, pot comportar pèrdues d'atenció o que s'enredi més fàcilment en conflictes. El fet que un alumne o alumna hagi patit violència física a casa fa que la normalitzi i la utilitzi a l'escola amb més freqüència que els seus companys. La manca d'atenció per part de la família pot manifestar-se en més comportaments disruptius en els joves. Tenir en compte que alguns d'aquests factors «actitudinals» també tenen motius socials permet desculpabilit-

zar els estudiants i evitar etiquetar-los com a «mals estudiants», així com que se'ls doni per perduts, en comptes de veure'ls com supervivents.

A escala institucional, hem observat com els conflictes en un centre poden estar determinats per la dificultat del professorat per marcar límits i fer respectar els acords de convivència, o per aplicar els mateixos criteris sobre les normes i les conseqüències, amb la consegüent sensació d'arbitrarietat que experimenta l'alumnat. Altres factors de violència institucional poden ser l'aplicació insuficient de mesures educatives (no aplicació del pla d'acollida, infrautilització de les tutories, desconeixement dels protocols, etc.), així com la incongruència d'alguns docents entre el que demanen i el que són capaços de complir de forma sostinguda.

D'acord amb el plantejament de transformació de conflictes, cal tenir presents aquests factors d'entorn, a fi de vetllar perquè la intervenció en els centres pugui anar més enllà d'un acord puntual entre les parts en conflicte, i d'apuntar, fins on es pugui, cap a mesures més holístiques, que facin un abordatge més complet, quedin plasmades en l'àmbit institucional (reglaments, normes, plans educatius, etc.) i siguin més sostenibles en el temps. Atès que els conflictes solen tenir una multiplicitat de causes, s'ha de tenir consciència de la diversitat de factors que els afecten i veure com s'hi pot incidir a curt, mitjà o llarg termini.

1.2. Dèficits en la formació del professorat

«Els conflictes a l'aula no em deixen fer classe» és una afirmació prou habitual de docents –més de Secundària que de Primària–, que palesa el desbordament amb què es troben pel que fa a la gestió de grup.

D'altra banda, un estudi mundial revela que només el 30 % del professorat enquestat considera que ha rebut prou formació per prevenir els conflictes i la violència escolar (Unesco, 2022, p. 9). Semblantment, a Catalunya s'ha quantificat que un 76 % del professorat reconeix no sentir-se prou preparat per fer front a situacions d'assetjament escolar (Sidrera *et al.*, 2019, p. 27), sigui perquè no sap detectar situacions d'assetjament o conflicte, sigui perquè no les considera prou greus per haver d'intervenir-hi, sigui perquè, tot i que considera que s'hi ha d'intervenir, creu que no és prou competent per fer-ho.

Efectivament, la formació inicial en aquests temes sol ser anecdòtica, recollida com a subcontingut en alguna assignatura de psicologia o de gestió emocional. Són pocs els països que, com Suècia, han incorporat una assignatura obligatòria de gestió de conflictes als graus de pedagogia (Hakvoort *et al.*, 2018).

Capacitar l'alumnat per gestionar els seus problemes, però, no hauria de considerar-se un moment en què se suspèn la docència, sinó un contingut educatiu, tal com ho recullen documents educatius clau (Unesco, 2024, Delors, ed., 1996). Acompanyar en l'abordatge dels conflictes és un contingut educatiu més, amb el qual s'hauria de comptar a l'hora de planificar els continguts dels cursos escolars.

Dotar-se, com a docent, de recursos per gestionar positivament els conflictes a l'aula permet afrontar-los amb més eines i serenitat. Tenir una mirada holística de les dimensions de la violència (directa, estructural i cultural) i saber distingir les situacions diferenciades a l'aula (assetjament, abusos, disruptcions, conflictes, etc.) fa possible aportar respostes diferenciades en cada cas. Això és, justament, el que perseguim amb aquest llibre.

1.3. Objectiu i explicació dels capítols

L'objectiu d'aquest llibre, doncs, és reduir les formes de violència dels espais educatius i convertir-los en espais de cura, cooperació i compromís per afavorir una societat més humana i un planeta més just.

Per fer-ho, compartirem criteris, eines i bones pràctiques a fi d'alleugerir la pràctica docent, facilitar una vida d'aula pacífica i, al mateix temps, reforçar la consciència planetària. Encara que sembli una quimera, la pau a les escoles i als instituts es pot fer realitat. Cultivant relacions noviolentes, vetllant per establir condicions estructurals justes i equitatives, és possible fer de la pau una fita plausible al vostre centre.

Per assolir aquests objectius, hem començat, com reflecteix aquest mateix capítol, per justificar per què és important l'educació per la pau, diagnosticant quins tipus de violències es donen en l'educació i com això afecta el personal docent.

Com no hi ha res més pràctic que una bona teoria, en un segon apartat explicarem quin és el marc conceptual que fem servir i, sobretot, quines implicacions té aquest marc en la pràctica docent.

En tercer lloc, detallarem què és el més bàsic que s'hauria d'aprendre en educació per la pau, sigui en relació amb un mateix i amb la resta de persones, sigui pel que fa a la comprensió de l'acció davant de les violències globals i de com portar-la a terme.

A continuació, en un quart apartat, mapejarem quins espais –més enllà de l'aula– i quins temps –més enllà del lectiu– ofereixen oportunitats per educar per la pau.

Tot seguit, descriurem alguns enfocaments i metodologies que ens semblen particularment destacables, per cuidar les relacions i transformar les condicions de la pau.

Per acabar, compartirem formes d'avaluar fins a quin punt estem aconseguint fer realitat els canvis esperats.

Potser us heu adonat que escrivim en primera persona. Hem pres aquesta decisió de manera conscient, com a autores, perquè escrivim aquest llibre sobre la base de lectures que ens han il·luminat, pràctiques de centre que ens han inspirat, i també les nostres pròpies experiències i reflexions. Escrivim en primera persona perquè reivindicuem la importància de parlar des del jo, defugint generalitzacions i reconeixent els nostres biaixos (en qualitat d'acadèmiques, dones, occidentals, blanques, de mitjana edat, etc.), que mirem de desconstruir, però que inevitablement tenim. Gràcies per acompanyar-nos en la lectura, que confiem que us aporti i us inspire tant com a nosaltres.

Si voleu més informació o
adquirir el llibre adreceu-vos a:

octaedro.com - octaedro.cat

L'educació és política

Jaume Carbonell Sebarroja

Avaluar i aprendre, un únic procés

Neus Sanmartí Puig

Coeducació, aposta per la llibertat

Marina Subirats

Escrits per una escola inclusiva

Josep Maria Jarque i Jutglar

Quadern de dilluns.

Educació, cine i literatura

Jaume Cela

Ens estrenem a l'escola bressol.

Guia dialogada per a les famílies

Manel Güell Barceló, Marta Balsach Solé

Una mirada a la salut mental en la

discapacitat intel·lectual. Retrats-Relats

Cristina Carbó i Bonjoch,

Santi Artal i Traveria

**Una presó educadora. Històries, propostes
i intervencions per no tornar-hi**

Jordi Enjuanes Llop, Yanina Diaz Ortega

Educar en temps difícils

Jordi Nomen

**Fils i arts. Projectes d'aprenentatge
i de vida**

Glòria Jové Monclús

**Mòbils i pantalles a les infàncies i
adolescències. Addictes o amants?**

José R. Ubieto

La pau s'aprèn

Com cultivar les relacions i les condicions per una escola pacífica

Com ens sentim quan «un alumne no ens deixa fer classe», quan hi ha una baralla al pati, quan sabem d'un cas d'assetjament o quan un company posa més sancions o càstigs de les que caldria? Què pensem quan ens arriben notícies sobre l'augment del percentatge de joves que no creu en la democràcia, nous casos de violència masclista, l'increment de la despesa militar, o l'explotació abusiva i contaminant de recursos naturals?

La naturalització de la violència, sigui en la forma que sigui, no pot ser una opció. Tanmateix, sovint la tenim integrada, ens hi hem adaptat. És important saber desemmascarar aquestes violències i desenvolupar competències per contribuir a la pau. Saps per on començar?

Amb aquest llibre esperem ajudar-te a reduir les formes de violència dels espais educatius, i convertir-los en espais de cura, cooperació i compromís per afavorir una societat més humana i un planeta més just.

Per fer-ho, compartim criteris, eines i bones pràctiques a fi d'alleugerir la pràctica docent, facilitar una vida d'aula pacífica i, al mateix temps, afavorir una ciutadania global. Encara que sembli una quimera, la pau a les escoles i als instituts es pot fer realitat. Cultivant relacions noviolentes i vetllant per assegurar condicions estructurals justes i equitatives és possible la pau en el vostre centre.